

- надавати можливість навчатися й підвищувати кваліфікацію членам споживчих товариств і спілок багаторівневої кооперативної освіти;
- модернізувати підприємства і організації;
- поширювати новітні інформаційні технології;
- створювати духовні центри при кооперативах, проводити різноманітні конкурси художньої самодіяльності, спортивні заходи з метою формування гармонійно розвинених і духовно багатих особистостей;
- розробляти стратегії та напрями розвитку діяльності споживчих кооперативів.

Таким чином, орієнтир на людину (як члена системи чи як споживача), модернізацію і сучасні технології – неодмінно стане основою успіху і процвітання споживчої кооперації України у майбутньому.

Список використаних інформаційних джерел

1. Власенко В. А. Стратегічні пріоритети розвитку підприємств та організацій споживчої кооперації України в умовах трансформації національної економіки [Електронний ресурс] / В. А. Власенко. – Режим доступу: file:///C:/Users/User/Desktop/CONFERENCE_-_150_years_-_Lviv__Ukraine.pdf. – Назва з екрана.
2. Перспективи розвитку споживчої кооперації України в умовах ринкової економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.academia.edu/4096723>. – Назва з екрана.
3. Кооперація і кооператори: визначення, афоризми, повчання / за заг. ред. О. О. Нестулі. – Полтава : ПУСКУ, 2009. – 175 с.
4. У кооператорів професійне свято: Матеріали прес-конференції // Вісті Центральної спілки споживчих товариств України. – 2010. – 1 липня. – № 26 (943). – С. 2. (С. 1–5).

*І. В. Юрко, к. е. н., доцент;
Я. В. Огуй, студент
ПУЕТ, м. Полтава*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ КООПЕРАТИВІВ

Соціальне підприємництво, як показує досвід багатьох країн Європи, є засобом формування вільної, творчої людини, солі-

дарної громади та народу. Воно передбачає різні методи роботи, проте переслідують спільну мету – добробут родин, формування середнього класу та якість життя.

Сьогодні розвиток соціального підприємництва стає досить актуальною темою, яка потребує відродження у формах соціальних кооперативів. Для українців це добре забуте старе, однак для європейців – це інструмент підприємницької діяльності та розвитку громад.

Як відомо, кооперація – це взаємодія між господарюючими суб'єктами (фізичними особами, організаціями), заснована на рівноправній співпраці, з приводу придбання, виробництва або реалізації товарів/послуг, як зазначав О. Чаянов, «майже всі сторони життя можна обслуговувати кооперативно» [1].

Саме необхідність виживання, доступ до елементарних благ підштовхує людей до об'єднання – це можна назвати причиною появи соціальної кооперації. Навіть Світова організація продовольства FAO визначає кооператив як «соціальне підприємство, що врівноважує дві основні цілі: задоволення потреб його членів з отриманням прибутку і забезпеченням сталості» [2].

Соціальні кооперативи виникли як відповідь на незадоволені потреби, в основному у сфері надання соціальних послуг та виконання робіт, і з часом вони набули поширення в усьому світі. Соціальні кооперативи функціонують на загальних засадах кооперації, прийнятих Міжнародним кооперативним альянсом, основними з яких є: добровільність і відкритість членства; економічна участь членів кооперативу і демократичність контролю з їх боку; автономія і незалежність функціонування; підготовка, навчання членів та належна поінформованість; співпраця між кооперативами; турбота про місцеву громаду. Отже, соціальний кооператив виникає і діє з урахуванням двох головних цілей:

- 1) спільне ведення підприємства;
- 2) включення членів кооперативу до громадського і професійного життя, реанімація їх умінь, створення і підтримка стосунків як на роботі та в сім'ї, так і всередині місцевої спільноти.

Головне, що відрізняє соціального підприємця від бізнес-підприємців і навіть від соціально відповідального бізнесмена –

це соціальна місія. А на відміну від звичайної благодійності, соціальні підприємства – це сталі бізнесові механізми, які мають набагато більший вплив на існуючі проблеми та дозволяють ефективніше розподіляти фінансові ресурси.

За даними Європейської комісії на 01.01.2019 р. у Європі існує два мільйони соціальних підприємств (10 % від усього європейського бізнесу) на яких працюють понад 11 мільйонів співробітників (6 % працюючих осіб у регіоні). Основними організаційно-правовими формами соціальних підприємств у європейських країнах є кооперативи (зокрема, в Італії – «соціальні кооперативи», у Португалії – «кооперативи соціальної солідарності», у Франції – «соціальні кооперативи колективної власності», в Іспанії – «кооперативи соціальних ініціатив» тощо) або компанії (наприклад, у Великій Британії – «компанії, що працюють в інтересах громади», у Бельгії – «компанії соціальної мети») [3].

В Італії закон про соціальні кооперативи було прийнято в 1991 році, в якому законодавці визначили основні підходи до соціальної кооперації. Це був важливий крок не тільки для італійського кооперативного руху, а й для інших країн. У законі було сформульовано головна відмінність соціальних кооперативів від інших форм кооперації: вони повинні переслідувати інтереси всього суспільства, а не тільки своїх пайовиків.

Законом 1991 року в Італії були встановлені два типи соціальних кооперативів, різних за напрямками діяльності:

- 1) надання соціальних послуг;
- 2) соціальна інтеграція (працевлаштування людей, що опинилися в складній життєвій ситуації).

Закон викликав бурхливе зростання соціальної кооперації в Італії: в 2005 році діяло вже 5 тисяч таких кооперативів, в яких працювало понад чверть мільйона осіб (в тому числі 30 тисяч співробітників з незахищених груп населення). До 2011 року число соціальних кооперативів зросло до 7 тисяч.

На соціальні кооперативи в Італії сьогодні доводиться до 60 % обсягу соціальних послуг в країні. У 2019 році сукупний оборот цих об'єднань склав 8 млрд євро.

Сьогодні передовий досвід Італії впроваджують в інших європейських країнах, а, наприклад, в Польщі італійську модель кооперації зробили основний для розвитку всієї інфраструктури соціального підприємництва.

Загалом Європейська комісія виділяє чотири основні сфери, в яких працюють соціальні підприємства:

- робоча інтеграція – навчання та інтеграція людей з обмеженими можливостями та безробітних;
- особисті соціальні послуги – здоров'я, благополуччя та медична допомога, професійне навчання, освіта, медичні послуги, послуги з догляду за дітьми, послуги для людей похилого віку або допомога малозабезпеченим людям;
- місцевий розвиток територій, що знаходяться в неблагополучних районах – соціальні підприємства в віддалених сільських районах, схеми розвитку/реабілітації мікрорайонів в міських районах, допомога у розвитку та співпраця з третіми країнами;
- інше – включаючи переробку, захист навколишнього середовища, спорт, мистецтво, культуру та історичне збереження, науку, дослідження та інновації, захист прав споживачів та любителів спорту [4].

Таким чином, соціальне підприємництво в розвинених країнах є дуже значним ресурсом для суспільства та держави у вирішенні багатьох питань, тому соціальне підприємництво називають еволюцією бізнесу або навіть революцією для неприбуткової діяльності [2]. В нинішніх умовах ця тема дуже актуальна для України, адже сучасні виклики українського суспільства, а саме військові дії та проблеми внутрішньо переміщених осіб, створюють додаткові причини щодо активізації соціальних ініціатив.

Кооперативи можуть реформувати українську економіку, тому що формують нову стратегію співпраці між місцевою владою, освітянами та малими і середніми підприємцями. Вони керуються не тільки формулою «праця задля прибутку», а й формують індикатори «сталого розвитку» та виховання свого споживача.

Список використаних інформаційних джерел

1. Економічна природа та соціальна місія сільськогосподарської кооперації: теоретичний аспект [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/10-2016/110.pdf>. – Назва з екрана.
2. Свинчук А. А. Соціальне підприємництво: від ідеї до суспільних змін : посібник / Свинчук А. А., Корнецький А. О., Гончарова М. А., Назарук В. Я., Гусак Н. Є., Туманова А. А. – Київ : ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2017. – 188 с.
3. Соціальне підприємництво: європейський зліт vs український реалізм [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dt.ua/SOCIUM/socialne-pidpriyemnictvo-yevropeyskiy-zlit-vs-ukrayinskiy-realizm-272250_.html. – Назва з екрана.
4. European Commission.Growth. Sectors of the Social economy in the EU: Social enterprises [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/growth/sectors/social-economy/enterprises_en. – Назва з екрана.